

tanulni szörfözni? Vagy a hatvanas éveinkben járva döntünk úgy, hogy meg akarunk tanulni olaszul? A kiválóság iránti elvárás bénítólag hathat.

A szabadság és az egyenlőség állítólag a boldogságkeresést mozdítják elő. Nem lenne szerencsés, ha azért védenénk az eszközöket, hogy aztán elhanyagoljuk a célt. Egy jól működő demokrácia lehetővé teszi, hogy a férfiak és nők szabad emberekké váljanak; azonban ránk, egyénekre vár a feladat, hogy éljünk ezzel a lehetőséggel, hogy célt, örömet és elégedettséget találjunk.

Félő, hogy mindez úgy hangzik, mint egy szépen kifejett védőbeszéd annak érdekében, hogy több időt töltsünk távol munkahelyünk-től – voltaképpen ez lenne a cél. Ámbár, még egyszerűbb javaslattal szeretnék élni: civilizációnk ígérete, minden munkánk és a technikai fejlődés lényege, hogy kiszabadítson bennünket a túlélésért folytatott küzdelemből és magasabb rendű célokra is utat engedjen. Az állandó kiválóságra törekvés azonban aláaknázhatja ezt; fenyegetheti, sőt akár meg is semmisítheti ezt a szabadságot. Megfoszthat bennünket az élet egyik legnagyobb jutalmától – annak egyszerű örömétől, hogy valamit pusztán azért teszünk, mert igazán élvezzük.

(The New York Times Magazine)

Zanny Minton Beddoes

Laksmi földi testvérei Miért van szükség Indiában a nők munkájára is

A hinduizmusban Laksmi, a gazdagság és jó-szerencse istennője az, aki még a legközelebb áll egy gazdasági istenséghez. Milyen szegény sorban élnek viszont földi lánytestvérei a mai Indiában. Itt csekélyebb a valószínűsége annak, hogy a nők állást vállalnak, mint bármelyik G20-országban, kivéve Szaúd-Arábiát. A nők a gazdasági teljesítmény egyhatodához járulnak hozzá; ez a részesedési arány világszinten a

legalacsonyabbak között van, és a világtálgal felének számít. India tartós szegénységének egyik oka, hogy a gyengébbik nem képviselői nem eléggé veszik ki részüket a munka frontján. A nők munkaerőpiacra való belépése helyett ugyanakkor egyre riasztóbb ütemű lemaradásuk tapasztalható. Foglalkoztatási arányuk – a nemzetgazdaságot és szürkegazdaságot egyaránt beleszámítva – a 2005-ben mért eleve alacsony 35 százalékról mára 26 százalékra zuhant. Eközben a gazdaság méreteiben több mint kétszeresére nőtt, a munkaképes korú nők száma pedig 25 százalékkal, 470 millióra emelkedett. Mégis tíz millióval kevesebb nő dolgozik a munkahelyeken. Ha a nők foglalkoztatási aránya a férfiak szintjére emelkedne, akkor ez 235 millió fő többletmunkaerőt jelentene Indiának – ami több, mint az Európai Unióban foglalkoztatottak száma bármelyik nemet nézve, és bőségesen elegendő lenne ahhoz, hogy minden gyárat munkáskézzel lásson el Ázsia többi részén. Képzeljük el a következményeket! Ha India ily módon teremtene egyensúlyt munkaerőpiacán, a világ legnagyobb demokráciája 27 százalékkal lenne gazdagabb az IMF becslései szerint. Népeinek egyenes út vezetne a közepes jövedelmű státusz felé. A nyilvánvaló gazdasági előnyökön túl ott vannak az emberi szempontból felbecsülhetetlen jótétemények. Azok a nők, akik dolgoznak, valószínűleg többet fektetnek gyermekeik felnevelésébe, és nagyobb beleszólással rendelkeznek saját életvitelüket illetően. Tekintettel arra, hogy több indiai nőt ver a férje, mint ahány dolgozik, bőven van mit orvosolni a helyzeten.

A gazdagság iróniája

Az első lépés, amit a női foglalkoztatottság drámai csökkenésének megfordítására tehetünk, a jelenség megértése. A csökkenés részben az előrehaladás jele. A lányok tovább maradnak az iskolában, és így kívül vannak még a munkaerőpiacon. Alapvetően azonban két kedvezőtlen irányzatról van szó. Ahogy egyre gazdagabbak lesznek a háztartások, a családok szívesebben látják, ha a nők abbahagyják a munkába járást. A fejlődő országokban nem szokatlan jelenség egy család társadalmi pozíciójának

az emelésére a nők otthonmaradásra kényszerítése. India azonban kilóg a sorból, mivel a női munkaerő részvételi aránya jóval azoké az országoké alatt van, amelyeknek hasonló a jövedelmi szintje. A társadalmi erkölcsök megdöbbenően maradiak. Egy lánynak először is meg kell győznie saját családját, hogy munkát kellene vállalnia. A férj szülei, akikkel szokás szerint összeköltözik az esküvő után, még nagyobb valószínűséggel akadályozzák a munkába állásban, és vetik társadalmi elszigeteltségbe. Egy 2012-es felmérés szerint az indiaiak 84 százaléka ért egyet azzal, hogy a férfiaknak a nőknél több joguk van a munkához, ha kevés az álláshely. Férfiak foglalták el annak a további 36 millió ipari munkahelynek a 90 százalékát is, amelyet a kormány hozott létre 2005 óta. Azok pedig, akik azt állítják, hogy a nőknek maguknak nincs kedvük dolgozni, számtalan ellenpéldával kell szembenézniük. A népszámlálási adatok arra utalnak, hogy az otthon lévő nők egyharmada szívesen dolgozna, ha lennének munkahelyek; a kormány állásteremtési programja népszerűbb a nők, mint a férfiak körében. Ez egy másik problémára mutat rá: a munkalehetőségek hiányára. A munkaerő kiszorulása figyelhető meg a többnyire nők által végzett munkákból – főként a mezőgazdasági termelésből, ahol a legtöbb indiai nő dolgozik, de lassan felváltják őket a gépek. Ugyanakkor a rugalmatlan és változatlan munkaerőpiac gátat szab a kézműiparnak és az alsóbb színvonalú szolgáltatóiparnak, amely más szegény országokban lehetőséget biztosít a nők számára. A szomszédos Bangladesben, ahol nemigen különböznek a szokások, a ruhaipar fellendülése 50 százalékkal növelte meg a dolgozó nők számát. Vietnámban a nők háromnegyede dolgozik. Indiában viszont szinte alig találunk a női foglalkoztatottságot is ugrásszerűen megnövelő óriásgyárakat.

Férfiak, söprünyelet a kézbe

Mit lehet tenni? A legtöbb szokásos válasz nem kielégítő. Az oktatás – a bevált fejlesztési stratégia –, nem biztos, hogy sikerre vezet. Számadatok szerint minél iskolázottabb egy indiai nő, annál kevésbé valószínű, hogy dolgozni

fog, még akár egy érettségi bizonyítvány megszerzése után is. Hasonló a helyzet a városiasodással, amely egy másik bevált módja a szegénység enyhítésének: a város lakó nőknek feleakkora valószínűséggel van állásuk, mint a vidéki társaiknak. A nőbarát munkahelyi politika előremozdítása, mint például nagyvonalúbb pénzügyi támogatás a szülési szabadság idejére csak eddig terjed egy olyan országban, ahol a legtöbb dolgozó a hivatalos gazdaságon kívül talál munkát. A leggyümölcsözőbb intézkedés az indiai munkaerőpiac megreformálása lenne, hogy tömegével beszippantassa a nőket. Amikor a felvételtől és az elbocsátásról szóló határozatokhoz hivatalnokok rábólintása szükséges, kevés vállalkozó akar hatalmas gyárakat alapítani. A családi otthonok meghittségében is sokat el lehetne érni, anélkül, hogy a bürokratakták segítségét igénybe vennék. Indiában a nők végzik a házimunka 90 százalékát, többet, mint bármelyik nagy országban. A Világbank egyik tanulmánya szerint, ha az „urak” csak heti két órát töltenének mosogatással vagy a gyermekek lefektetésével, ez tíz százalékpontos növekedést jelentene a nők munkaerőpiaci részvételében. Amennyiben ez 550 milliárd dollárral (156 000 milliárd forinttal) növelné meg a GDP-t – ahogy ezt a McKinsey Global Institute tanácsadó szervezet felvetette –, ez bizonyára a legkönnyebben elérhető féltrillió dollárinjekció lenne a világgazdaságnak – és nemkülönben az egyik legszegényebb országnak is.

Optimistán azt mondhatnánk, hogy sok nő azért nem dolgozik, mert India még mindig a múlt bűneiért fizet, amikor nagy részük írástudatlan volt, és a magas termékenységi ráta miatt nem tudtak kimozdulni otthonukból. A nők jólétének legtöbb mutatója javulásról árulkodik. Sokkal több lány ül az iskolapadokban, és a korábbiakhoz képest kevesebb a gyermekmenyasszony. Ha azonban csak ölbe tett kézzel várjuk, hogy a haladás szép lassan elérje a munkaerőpiacot is, akkor figyelmen kívül hagyjuk India mostani gyászos teljesítményét. Elég nehéz a női jogok szószólójaként elképzelni Narendra Modi hindu-nacionalista kormányát társadalmi nézeteinek avítsága miatt. Más országok több erőfeszítést tesznek,

hogy a nőket jövedelemszerző tevékenységhez juttassák. Ha nem történik változás, nemsokára megszokottabb látványnak számítanak majd a munkahelyeken a szaúd-arábiai nők, mint indiai sorstársaik. Valójában sokan attól félnek, hogy ez a külön taníttatás csak ügyes szülői húzás volt a lányok esélyeinek javítására, de nem a munkaerőpiac, hanem az előre elrendezett házasságok szempontjából: annak a mindennél fontosabb küldetésnek a része, hogy megkaparintsanak egy megfelelő fiút. Ezen kellene továbblépni, hogy azt kapják az indiai nők, amire igazán szükségük van: megfelelő állást.

(The Economist)

Nyitott terek – zárt elmék

Némely munkahelyi dizájn inkább a költségsökkentésről szól, semmint az együttműködésről

„A magány egy zsúfolt szoba” – énekelte egyszer Bryan Ferry a Roxy Music együttes egyik dalában, hozzátéve, hogy mindenki „együtt volt, és teljesen egyedül”. Az egyterű irodát talán azért tervezték, hogy Bryan szavait bizonyítsa. Természetesen nem ez az észszerű magyarázat az elrendezésre. Az egyterű irodák feltételezett célja, hogy biztosítsa a dolgozók számára a minél élénkebb kapcsolatot kollégáikkal, és hogy az így létrejövő együttműködés nagyobb termelékenységhez vezessen.

Ethan Bernstein és Stephen Turban, a Harvard Business School két oktatója neki látott, hogy megvizsgálja ezt az állítást. A szerzők a munkatársak interakcióit kutatták két meg nem nevezett multinacionális cégnél, amelyek korábban egyterű iroda-berendezésre váltottak át. A kutatás végzéséhez dolgozókat szerveztek be, akiknek szociometriai jelvényt kellett viselniük. Ezekon infravörös érzékelőket használtak annak kiderítésére, hogy mikor zajlott az emberek közt interakció, mikrofonokat annak meghatározására, hogy mikor beszéltek egymáshoz vagy hallgatták egymást,

egy másik eszközzel mérték testmozgásaikat és testtartásukat, valamint egy bluetooth-os érzékelővel határozták meg elhelyezkedésüket.

A szerzők úgy találták, hogy az első cégnél a közvetlen társas érintkezések száma a régi, kalicka-rendszerű irodákban háromszor magasabb volt, mint az egyterű irodákban, ahol az alkalmazottak egymás látómezőjében vannak. Ezzel szemben az egyterű irodára való áttérés után 56 százalékkal megnövekedett azoknak az e-maileknek a száma, amelyeket a dolgozók egymásnak küldtek. A második cégnél a közvetlen társas érintkezés egyharmadának csökkenését eredményezte az egyterű irodára való áttérés, míg az e-mail-forgalom 22–50 százalékkal emelkedett.

Mivel magyarázható ez az eltolódás? A szerzők szerint az alkalmazottak nagyra értékelik magánzférájukat, és új utakat találnak megőrzésére egy egyterű irodában. Hatalmas fejhallgatók viselésével szigetelik el magukat a külvilágtól, hogy kirekesszék a közeli kollégáktól érkező elterelő zajokat. Olyan, mintha az egyterű irodák lelkes hívei elfeledkeztek volna annak fontosságáról, hogy képesek legyenek munkánkra koncentrálni.

Az alkalmazottak más módokat találnak a munkatársaikkal való kommunikációra is. Ahelyett, hogy sokak füle hallatára társalogósnának, egyszerűen küldenek egy e-mailt; az eredmény (mint az egyik vizsgált cégnél le is mérték) a termelékenység csökkenése volt.

A kalickák ajánlotta munkakörülmények sem különösebben kedvezőek; továbbra is zajosak és az alkalmazottak nem élvezhetik a természetes fényt. De az ott dolgozóknak legalább több lehetőségük nyílik személyessé tenni munkahelyi környezetüket. Hadd jusson bőven hely gyerekfotóknak, irodai zöldnővényeknek, reklámbögréknek – mindezekről nyugodtabbnak és boldogabbnak érezhetjük magunkat munkánk végzése közben.

Ezek a kellemes körülmények teljesen eltűnnek, ha majd a cégek átállnak a „hotdesking” [többek által használt munkaállomás] intézményére, ahogy ezt a multik 45 százaléka tervezi 2020-ig, a CBRE ingatlan-tanácsadó cég szerint – a jelenleg már így működő 30 százalék után. A dolgozók úgy járják be az